

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2007/2008

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

II. (regionális) forduló

2008. február 22.

Megoldás

Illyés Gyula: Három költői katona-levél a kedveshez

1.

Bálint Esztergomból Céliához

Elhagytalak, hogy elérhesselek:
karomba kapjalak!
Gyehenna-küldte had
ágyú füstjében látok szent Jelet,
háttal neked ekképp törve feléd
köszöntöm egyre közelébb,
üdvösségem hívó jelét:
megváltó angyal-arcodat.

2.

Miklós Eszékről Violához

Harcolunk, fagyban. Őrjögéseitől
télnek és szélnek lett egyik felől
markomban kardom egyre merevebb,
másik felől
– hű kezed folyton melegebb!
Mert fölöttem két Múza tündököl:
– ne feledd! –
az Istenanya s az Emlékezet!

3.

Sándor Segesvár alól Júliának

Gyönyörű völgyben fut kocsim. Vidám
szemem szép csúcsról még szebb csúcsra száll:
csicsergő fecskepár
ott rakunk fészket
– szabadon röpködni szabad hazám
fölött – csillagpár – tevéled –
ott, ott eresze alatt a nagy égnek,
a biztos diadal után!

1977

1. **Miért nevezzük fiktív leveleknek a fenti műveket?** (2)

Írója nem juttatta el a címzetthez. .....

A levél írásakor nem éltek a címzettek .....

a	
b	

2. **Azonosítsa a képek alapján az egyes levelek íróját!** (3)

a) ...Petőfi Sándor...

b) ...Zrínyi Miklós...

c) ...Balassi Bálint...

a	
b	
c	

3. **Hogyan válnak művészivé, költőivé a katona-levelek? Nevezze meg ennek három módját!** (3)

Költői képeket/szóképeket használ. .....

Rímek/zeneiség/szabályos verssorok .....

Érzelmi mondanivaló .....

a	
b	
c	

4. **Keressen a levelekben egy-egy példát a címbeli személyek megszólításaira!** (3)

a) Célia: .....*angyal-arcodat/neked/feléd*

b) Viola: .....*hű kezed*

c) Júlia: .....*csillagpár/tevéled*

a	
b	
c	

5. **A harmadik levél optimistább hangvételű, bizakodóbb, mint a másik kettő. Igazolja ezt az állítást a műből idézett öt kifejezéssel!** (5)

Gyönyörű, szép (csúcs), szebb (csúcs), csicsergő fecskepár, szabadon, röpködni, csillagpár, (biztos) diadal .....

a	
b	
c	
d	
e	

Balassi Bálint: AENIGMA

(Egy horvát virágének nótájára)

1 Jelentem versben mesémet, De elrejttem értelmemet; érem édes szeretőmet, Fejtse meg nekem ezeket: 2 Minap én úton jártomban, Láték két hattyút egy tóban, Hogy volna csendes úzásban Együtt lassú ballagásban. 3 Gyakran egymásra tekintnek, Kiről kitetszik szerelmek, Egymáshoz való jó kedvek; Hasonlók, mindketten szépek.	4 Hogy így együtt szerelmesen, Ők úsznának szép csendesen, Azonközben nagy sebesen, Egy keselő csalárdképpen 5 Rájok menvén, az egyikét, Körme között az szebbikét Elkapá, foggatá szegént, Mint szeretőt, kedve szerént. 6 Látván társa, bánatjában Rív keserves kiáltásban, Széllyel ballagván az tóban, Nem tud, medgyen nagy bújában, 7 Mert látja társától váltát, Látja maga özvegy voltát, Bújában elszánta magát, Óhajtja már csak halálát.

6. A címbeli aenigma (enigma) szó latin eredetű. Mi a jelentése? (2)

rejtély.....

a

b

7. A vers az interneten is olvasható „Balassi Virtuális Kiállítás” link alatt. Fogalmazza meg, mit jelent a virtuális kiállítás kifejezés! (2)

Képekből, hanganyagokból álló, interneten vagy múzeumokban megtekinthető.....

a

b

8. Írja le, hogyan hangzanak ma az alábbi régies szavak? (Segít a szövegkörnyezet!) (12)

a) láték ..... látok

b) tekintnek ..... tekintenek

c) kitetszik szerelmek ..... látszik, hogy szerelmesek

d) keselő ..... keselyű

e) elkapá szegént ..... elkapta/elkapja szegényt

f) rív ..... sír

a

b

c

d

e

f

9.	<p>A versben elmesélt történet metaforikus értelmű. Foglalja össze 3-4 mondatban, mit verselt meg valójában Balassi! (6)</p> <p><i>A két hattyú egy szerelmespár. Életüket feldúlja egy náluk erősebb harmadik személy (a ragadozó). Elragadja az egyiket, aki valószínűleg el is pusztul. Az egyedül maradt bánatában már csak a halálát várja. ....</i></p>	a	
		b	
		c	
		d	
		e	
		f	
10.	<p>Az Ágnes asszony című ballada középpontjában a bűn és bűnhődés művészi ábrázolása áll. Mi Ágnes asszony bűne és mi lesz a büntetése? (4)</p> <p>a) bűn: ..... <i>megöli a férjét</i></p> <p>b) büntetés: ..... <i>megőrül</i></p>	a	
		b	
11.	<p>A ballada egyes versszakainak végén megismétlődik egy mondat: „Óh, irgalom atyja, ne hagyj el.”. Hogy nevezzük ezt az alakzatot? (2)</p> <p><i>refrén</i> .....</p>	a	
		b	
12.	<p>Milyen műnemek keveredése jellemzi a ballada műfaját? (3)</p> <p><i>Dráma, epika. líra</i> .....</p>	a	
		b	
		c	
13.	<p>A következő idézeteket a Tamási Áron-novellában már olvashatta. Értelmezze most saját szavaival a dőlt betűvel kiemelteket! (10)</p> <p>a) „<i>szépen páváskodott</i>” ..... <i>kiöltözött/kelleti magát</i></p> <p>b) „<i>szóitkoló leány</i>” ..... <i>hazudozó</i></p> <p>c) „<i>háborgó leány</i>” ..... <i>izgatott/ideges/nyugtalan lány</i></p> <p>d) „<i>hánykolódó szív</i>” ..... <i>ideges/nyugtalan szív</i></p> <p>e) „Gyere haza, kedves lányom, <i>rágnak az emberek.</i>” ..... <i>megszólják/pletykálnak/beszélnek róla</i></p>	a	
		b	
		c	
		d	
		e	

14. Nevezzen meg három Arany-balladát (az Ágnes asszony kivételével)! (3)	a	
	b	
	c	
	<p><i>A walesi bárdok, V. László, Mátyás anyja, Szondi két apródja</i> .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
15. Igaz vagy hamis? (10) Az alábbi állítások egy része hamis. Írja a mondatok alatti vonalra a helyes adatokat! Az igaz állításokat keretesse be!	a	
	b	
	c	
	d	
	e	
	f	
	g	
	h	
	i	
	j	
	<p>a) Tamási Áron Erdélyben, Farkaslakán született.</p> <p>.....</p>	
	<p>b) Ágnes asszony a szeretőjét ölte meg a balladában. <i>Hamis, a férjét ölte meg</i>.....</p>	
	<p>c) Balassi Bálint kedvesét Violának nevezte verseiben. <i>Hamis, Zrínyi kedvese volt Viola</i>.....</p>	
<p>d) Arany János és Zrínyi Miklós nem voltak kortársak.</p> <p>.....</p>		
<p>e) Illyés Gyula ismerhette Petőfit. <i>Hamis, nem voltak kortársak</i>.....</p>		
<p>f) Petőfi felesége Szendrey Júlia volt, akit megismerkedésük évfordulóján vett el.</p> <p>.....</p>		
<p>g) Balassi Esztergom váránál kapott sérülésébe halt bele.</p> <p>.....</p>		
16. Költők és szerelmek. A felsorolt hölgyekből válasszon feleséget költőinknek! (10)	a	
	b	
	c	
	d	
	e	
	<p>Losonczy Anna, Sulyok Anna, Kállay Ida, Hrúz Mária, Laborfalvi Róza</p> <p>a) Balassi Bálint .....<i>Dobó Krisztina</i></p> <p>b) Zrínyi Miklós .....<i>Draskovich Eusebia</i></p> <p>c) Arany János .....<i>Ercsey Julianna</i></p> <p>d) Illyés Gyula .....<i>Kozmutza Flóra</i></p> <p>e) Petőfi Sándor .....<i>Szendrey Júlia</i></p>	

Ez egy bélyegző a feladó nevével és elérhetőségi adataival

Déli Napsugár

Nyertesfalva
Győző u. 13.

Tárgy: Értesítés

Tisztelt Versenyző!

Örömmel értesítjük, hogy az Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Versenyek iskolai fordulójában elért teljesítménye alapján bejutott a regionális fordulóba, melynek helyszínét és időpontját internetes portálunkon megtalálja.

Eddigi eredményéhez gratulálunk, és további sikereket kívánunk Önnek!

Küzdőváros, 2008. február 10.

Remek Elek
a versenybizottság elnöke

17. **Soroljon fel öt jellemző jegyet a fenti forrás segítségével, amelyek megkülönböztetik a hivatalos levelet a szépirodalmi vagy magánlevéltől!**

(5)

a	
b	
c	
d	
e	

Mondatokban válaszoljon!

Formailag kötött.

A fejrész a küldő és a címzett pontos adatait tartalmazza.

A levél címe a tárgy és annak megnevezése.

Pecséttel hitelesített.

Fogalmazása logikus, tömör, egyszerűsége törekvő.

Csak a legszükségesebb információkat tartalmazza.

Szakszavak jelennek meg benne.

Legfeljebb visszafogott érzelmek jelennek meg benne. ....

18. **Képezzen Ön is három, a fentiekhez hasonló személynevet!** (3)

a	
b	
c	

Hab Zsolt, Mor Zsolt .....

Kelep Elek, Csin Csilla .....

Vad Virág, Vad Alma .....

19. **Címezzon meg egy borítékot a posta címzésmintája szerint az alábbi adatok alapján:** (4)

a	
b	
c	
d	

- Címzett: Arany János Szakközépiskola és Szakiskola
Címe: 1192 Budapest, Bartók Béla u. 3.
Feladó: Szép Elek, 4200 Nyíregyháza, Borz u. 1.

*Feladó: Szép Elek
4200 Nyíregyháza
Borz u. 1.*

A bélyeg helye

Arany János Szakközépiskola és Szakiskola

Budapest
Bartók Béla u. 3.
1192

20. **Írja be a táblázatba a következő kifejezéseket rövidített formában!** (8)

a	
b	
c	
d	
e	
f	
g	
h	

Budapest	<i>Pl. Bp.</i>
a) budapesti	<i>bp.-i</i>
b) budapesti lakos	<i>bp.-i lakos</i>
c) százalékkal	<i>%-kal</i>
d) pecsét helye	<i>(P.H.)</i>
e) utóirat	<i>Ui.</i>
f) ugyanaz	<i>ua.</i>
g) centiméterrel	<i>cm-rel</i>
h) északkeleti	<i>ÉK-i</i>

21. **Jelölje a közbevetéseket függőleges vonalakkal a következő mondatokban!** (3)

a	
b	
c	

- Lehetőség szerint |mint minden tisztességes ember| mindig többet akart tudni.
- A Murphy |Beckett első regénye| 1938-ban jelent meg.
- II. József |a környezetétől meg nem értett küszködő ember| szükségképpen ma-
gára marad.

22. **Válassza ki, majd karikázza be a kérdések után található megoldások kö-
zül a helyeset!** (6)

a	
b	
c	

a) Melyik szóösszetétel **alanyos alárendelés**?

A) nyögvenyelős   B) fajvédő

C) hótakaró   D) emberlakta

b) Melyik szóösszetétel **valódi mellérendelés**?

A) húz-halaszt   B) matrózkék

C) hálaistennek   D) dínomdánom

c) Melyik **a jelölt** az alábbi tárgyias alárendelő szóösszetételek közül?

A) citromfacsaró   B) nagyothall

C) árutermelő   D) állatvédő

23. **Fejezze ki az alábbi szólásokat egy-egy melléknévvel!** (5)

a	
b	
c	
d	
e	

a) Madarat lehetne vele fogatni. .... *boldog*

b) Kivan, mint a liba. .... *fáradt*

c) Minden lében kanál. .... *kíváncsi*

d) Egyik lába itt, a másik ott. .... *gyors*

e) Hallgat, mint a sült hal. .... *ostoba*

24. **A következő szövegből, amely egy japán férfi és egy medve találkozásáról szól, a névelőket kivéve kihagytuk a magánhangzókat. Pótolja a hiányzó hangokat!** (10)

Egy japán földműves dzsúdófogással terítette le a rátámadó medvét. A 44 éves férfi gyanútlanul dolgozott rizsföldjén, amikor egy kétméteres medve hátulról rátámadt, nem sejtve, hogy profi dzsúdózóval van dolga. A férfi a másodperc töredéke alatt megfordult, és a vállánál megragadva hanyatt vágta támadóját. A dzsúdóban járatlan medve jobbnak látta, ha elkullog.

(Hibázás esetén soronként egy pontot kell levonni, ha több hiba van a sorban akkor is.)

a	
b	
c	
d	
e	

25. **Mondjon nemet!** (3)
Többször kerülhet olyan helyzetbe, hogy nemet kell mondania egy kérésre. Válasszon az alábbi kommunikációs helyzetek közül egyet, majd fogalmazza meg, hogyan mondana nemet! Választását aláhúzással jelölje!

- A padszomszédja elkéri a matekfüzetét, hogy lemásolja a házi feladatot.
- A szomszéd néni megkéri, hogy menjen el neki bevásárolni.
- A testvére moziba hívja.
- Édesapja kerékpározni hívja.

Nem adom oda a füzetemet, hogy lemásold a házi feladatot.....

Nem megyek el bevásárolni Önnek. ....

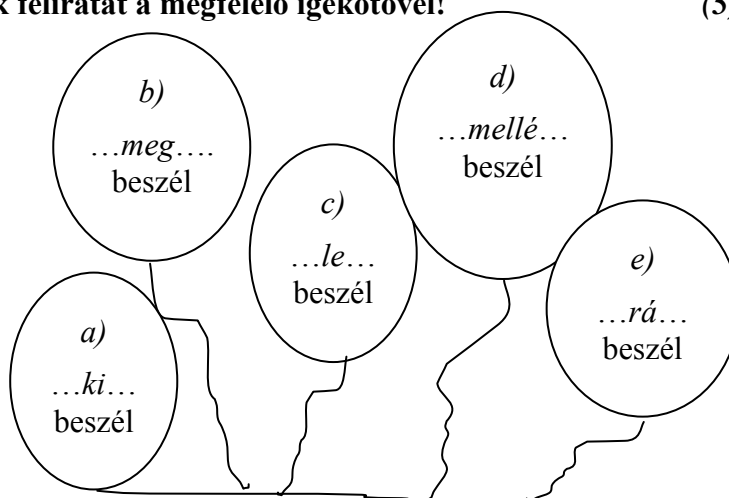
Nem megyek moziba veled.....

Nem megyek kerékpározni veld. ....

a	
b	
c	

26. **Egészítse ki a „beszélő” lufik feliratát a megfelelő igekötővel!** (5)

- a) pletykálkodik
b) egyezsége jut
c) céljától eltérít valakit
d) hímez-hámoz
e) rávesz valakit valamire

a	
b	
c	
d	
e	

27. **Olvassa el az alábbi tanmesét!**

(5)

A róka a vadászok elől menekült, és megpillantott egy favágót. Elkezdett könyörögni neki, hogy rejtse el. A favágó azt a tanácsot adta, menjen be a kunyhójába, és bújjon el. Nemsokára odaértek a vadászok, és megkérdezték a favágót, nem látott-e arra futni egy rókát. Fennhangon azt mondotta, hogy nem, a kezével azonban intett, jelezve, hová bújt el. A vadászok viszont nem értették meg az integetését, és elhitték szavait. Mikor a róka észrevette, hogy elmentek, kijött a kunyhóból, és szótlánul távozott. A favágó pirongatni kezdte, hogy noha az ő segítségével menekült meg, mégsem adja ennek semmi jelét. Mire a róka így szólt: „*Én bizony igen hálás lennék, ha a kézmozdulatod és a magatartásod összhangban volna szavaiddal.*”

a) **Hogyan kapcsolódik a kommunikáció fogalmához a szöveg utolsó mondatának „összhangban volna” kifejezése?**

Rámutat a kommunikációs csatornák létrejöttére.....

.....

b) **Indokolja meg egy mondatban, miért akart szótlánul távozni a róka!**

Örült, hogy megmenekült, de nem volt mit mondania a favágónak. ....

.....

.....

a	
b	
c	
d	
e	

28. **Állapítsa meg az alábbi állandósult szókapcsolatok fajtáját! Írja eléjük a négyzetbe a megfelelő számot!**

(8)

1 = szólás   2 = közmondás   3 = szállóige   4 = társalgási fordulat

a) **1** Csütörtököt mond.

b) **3** A kocka el van vetve.

c) **4** Pálinkás jó reggelt!

d) **4** Hol jársz itt, ahol a madár sem jár?

e) **4** Átadta a lelkét a teremtőnek.

f) **3** Tejjel-mézzel folyó Kánaán.

g) **2** Májusi eső aranyat ér.

h) **3** Az ígéret földje.

a	
b	
c	
d	
e	
f	
g	
h	

29. Nevezzen meg három ismeretterjesztő vagy műveltségfejlesztő tévéműsört! (3)

a	
b	
c	

Magellán, Delta, Kultúrház, Univerzum, Múlt-kor .....

.....

.....

.....

30. Mindenképpen szeretné tudatni barátjával, hogy a mai versenyen jól érezte magát. Nem beszélhet, nem írhat; csak nonverbális csatornákat vehet ehhez igénybe. Milyen lehetőségei vannak? (Legalább kettőt soroljon fel!) (2)

a	
b	

Rajzolás, mutogatás, hang- és zenei effektusok.....

.....

.....